

Občinska
knjižnica
Jesenice

Predlog nakupa knjižničnega gradiva za leto 2021

http://www.knjiznica-jesenice.si/akti.htm?mode=get_content&content_id=86

1. Izhodišča letnega nakupa knjižničnega gradiva

Osnova za načrtovanje nakupa knjižničnega gradiva je strateški dokument Načrt gradnje zbirke knjižničnega gradiva v Občinski knjižnici Jesenice (2015) in strokovna priporočila v naslednjih dokumentih:

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15),
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (UL RS 73/03, 70/08 in 80/12), v nadaljevanju Pravilnik,
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic (Uradni list RS, št. 29/03, v nadaljevanju Uredba)
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018-2028 (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 15. 3. 2018, v nadaljevanju standardi),
- Manifest o splošnih knjižnicah (IFLA/UNESCO, 1994).

Občinska knjižnica Jesenice (v nadaljevanju knjižnica) je kot splošna knjižnica namenjena prebivalcem na območju občin Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica, zato mora biti izbor gradiva čim bolj pester oziroma ustrezen željam in potrebam uporabnikov.

2. Cilji načrtovanega letnega nakupa knjižničnega gradiva 2021

Občinska knjižnica Jesenice (OKJ) s strokovno usposobljenimi knjižničarji, s kakovostno zbirko knjižničnega gradiva in neomejenim dostopom do znanja, informacij in kulture prebivalcem Gornjesavske doline ponuja enake možnosti za izobraževanje, vseživljenjski osebnostni in poklicni razvoj, spodbuja ustvarjalnost, kot kulturno in informacijsko središče kraja pa omogoča socialne stike, kulturno bogatenje in medsebojno izmenjavo mnenj in izkušenj.

Predlagani program dela bo v letu 2021 poleg zakonodaje in predpisov sledil tudi strateškemu načrtu knjižnice, ki temelji na analizi dosedanjega dela in okolja knjižnice ter upošteva razvoj knjižničarstva in nove izzive v prihodnosti. Med drugimi v zvezi s knjižnično zbirko določa naslednje cilje:

- zbiranje, hranjenje, obdelava in posredovanje gradiva,
- skrb za aktualnost zbirke,
- omogočiti dostop do informacij javnega značaja,
- omogočiti dostop do podatkovnih zbirk,
- oblikovanje kataloga.

Knjižnica letni nakup knjižničnega gradiva oblikuje v skladu s svojim poslanstvom in glede na opredelitve v Načrtu gradnje zbirke knjižničnega gradiva v Občinski knjižnici Jesenice. Najpomembnejši cilji nakupa so:

- kakovostna in uravnotežena knjižnična zbirka v osrednji knjižnici, ki bo podpirala informiranje, učenje in ustvarjalnost uporabnikov, razvoj bralne kulture in funkcionalne pismenosti;
- kakovostne knjižnične zbirke v krajevnih knjižnicah, ustrezne potrebam uporabnikov;;
- uporabnikom omogočiti seznanitev s kakovostno založniško produkcijo;
- zbiranje in posredovanje gradiva in informacij o lokalni kulturni dediščini;
- pridobivanje gradiva, ki bo omogočalo različne dejavnosti za uporabnike knjižnice;
- uporabnikom omogočiti dostop do e-knjig in zvočnih knjig v slovenščini;
- zajeti publikacije večine slovenskih založb in čim več naslovov, ki jih bosta podprli Javna agencija za knjigo (JAK) in Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (ARRS);

- upoštevati strokovna merila in priporočila o obsegu prirasta v knjižnični zbirki.

Knjižnica z nakupom gradiva načrtuje pozitivne učinke za dejavnost:

- primeren obseg zbirke in prirasta glede na normative oziroma pretekle dosežke,
- povečanje izposoje knjižničnega gradiva oziroma obrata zbirke,
- povečanje števila članov glede na prejšnja leta.

Doseganje ciljev načrtovanega nakupa knjižničnega gradiva bo odvisno od višine zagotovljenih namenskih sredstev občin in Ministrstva za kulturo (Ministrstvo), ponudbe in dosežene povprečne cene.

Vsebinska merila letnega nakupa v letu 2021

Značilnosti lokalnega okolja in struktura članstva v knjižnici nakazujejo potrebe po knjigah za razvedrilo in zahtevnejše branje, gradivu naravoslovno-tehničnih strok (tradicija železarstva in strojništva, srednje strokovne šole) in medicine (bolnišnica, fakulteta za zdravstveno nego, srednja medicinska šola), družboslovju in humanistiki (gimnazija, srednja vzgojiteljska šola, socialni zavodi in osnovne šole), jezikoslovju (turizem – tuji jeziki), športu (predvsem gorništvu in zimski športi). Poleg osnovnega izhodišča za nakup knjižničnega gradiva pa bodo v letu 2021 gradnjo knjižnične zbirke usmerjala še mnoga druga vsebinska merila.

- Knjižnica načrtuje nakup splošnega strokovnega in poljudnega gradiva za vse generacije uporabnikov, ki bo podpiralo vseživljenjsko učenje, spodbujalo ustvarjalnost in vedoželjnost.
- Knjižnica načrtuje nakup vsaj 100 naslovov osrednjega slovenskega informativnega periodičnega tiska. Prav tako bo knjižnica omogočila dostop do informacij javnega značaja in informacij o dogajanju v lokalnem okolju vseh treh občin.
- Knjižnica načrtuje nakup kakovostnega izvirnega slovenskega in prevodnega leposlovja za odrasle in mladino. Za najmlajše uporabnike bo izbirala kakovostna literarna dela z estetskimi ilustracijami, ki bodo v bralcih razvijala besedni zaklad in čut za lepo.
- V letni nakup knjižničnega gradiva bodo vključene tudi vsebine, povezane z pomembnejšimi obletnicami oziroma dogodki v letu 2021, kot npr. 30. obletnica osamosvojitve Republike Slovenije, predsedovanje Slovenije Svetu EU, leto Josipa Ipavca in Josipa Jurčiča, 200. obletnica ustanovitve Deželnega muzeja za Kranjsko in 300. obletnica Škofjeloškega pasijona, in knjige, ki jih bosta finančno podprli JAK in ARRS.
- Pri izboru knjižničnega gradiva bo upoštevala različne bralne zmogljivosti uporabnikov. V knjižnično zbirko bodo tako vključene knjige za začetno opismenjevanje in navajanje na knjige (npr. kartonke, otroške knjige z velikimi tiskanimi črkami ...), knjige za odpravljanje težav pri usvajanju bralne spretnosti (disleksija), knjige z večjim tiskom ...
- Knjižnica bo pridobivala relevantno domoznansko gradivo vseh vrst.
- Knjižnica načrtuje nakup kakovostnih filmov na DVD-jih, nakup zgoščenk s kakovostno glasbo pa zaradi pomanjkanja prostora in zmanjšanega zanimanja uporabnikov v omejenem obsegu.
- Knjižnica načrtuje nakup e-knjig in zvočnih knjig v slovenščini.
- V nakup bo vključeno 95 % gradiva, ki bo izšlo v letu 2021 (oziroma ob koncu leta 2020), starejše gradivo pa, če bo to kljub možnosti medknjižnične izposoje smiselno.
- Načrtovan nakup knjižničnega gradiva bo sicer upošteval priporočeno razmerje med strokovnim gradivom (60%) in leposlovjem (40%), kolikor bo to mogoče, vendar bo doseganje razmerja odvisno od razpoložljivega denarja in ponudbe na tržišču. Poleg tega je v knjižnični mreži več manjših knjižnic, kjer je več potreb po gradivu za prosti čas in leposlovje kot pa po strokovnih delih.

3. Značilnosti in potrebe okolja

Knjižnica opravlja knjižnično dejavnost za 30.959 prebivalcev (Statistični urad RS, 1. 1. 2021) v treh občinah Gornjesavske doline: Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica.

Občina Jesenice je mestna občina, v kateri živi dve tretjini prebivalcev vseh treh občin na območju knjižnice. Občino določa dediščina železarstva, šolska, zdravstvena, kulturna in športna infrastruktura, med drugim ima šest organizacijskih enot vrtca, štiri osnovne šole, srednjo šolo in gimnazijo, fakulteto

za zdravstvo in dom starostnikov. Za občino so značilne dnevne migracije prebivalstva, večkulturno prebivalstvo, nizka stopnja izobrazbe prebivalcev, relativno visoka stopnja brezposelnosti.

Občina Kranjska Gora meri 256 km², obsega 10 naselij, v katerih živi 5.247 prebivalcev (Statistični urad RS, 1. 1. 2019), gospodarsko je usmerjena v turizem. V občini sta dve osnovni šoli in vrtca, zanjo je značilna dnevna migracija prebivalcev.

Občina Žirovnica sodi med manjše slovenske občine. Meri 42,6 km², obsega 10 naselij, v katerih živi 4.534 prebivalcev (Statistični urad RS, 1. 1. 2019). Usmerjena je v storitvene dejavnosti in kmetijstvo, značilne so dnevne migracije prebivalstva.

Značilnosti okolja se odražajo v strukturi uporabnikov knjižnice in njihovih potrebah, ki jih knjižnica upošteva pri nakupu knjižničnega gradiva. V osrednji knjižnici je glavnina knjižnične zbirke strokovnega gradiva in kakovostnega leposlovja ter neknjižnega gradiva. Manjše knjižnične enote so namenjene predvsem manj mobilnim uporabnikom, ki večinoma izbirajo leposlovno gradivo za svoje kulturno bogatenje in preživljanje prostega časa, zato je delež nakupa leposlovja večji.

Informacijske potrebe bo knjižnica zadovoljila z nakupom splošnega slovenskega periodičnega tiska, z dostopom do elektronskih izdaj časopisov, z gradivom lokalnih skupnosti in državnimi informativnimi publikacijami javnega značaja.

Okolje potrebuje tudi zbirke gradiva v jezikih etničnih skupin na območju in tujih jezikih, vendar osrednja knjižnica nima potrebnega prostora, da bi te zbirke lahko dograjevala in omogočila ljudem nemoten dostop do njih.

Naraščajo potrebe po načrtnem zbiranju domoznanskega gradiva. Zaradi pomanjkanja prostora, pa tudi zaradi uvajanja novih tehnologij se v teh nalogah knjižnica vse bolj posveča zbiranju gradiva v elektronski obliki.

4. Razvijanje branja, bralne kulture in informacijske pismenosti

V letu 2021 bo knjižnica kupila kakovostno leposlovje, primerno za vse starostne skupine uporabnikov, s katerim bo lahko spodbujala branje ter podprla razvoj bralne kulture in informacijske pismenosti. Knjižnica bo v nakup vključila izdaje, ki jih bosta podprla JAK in ARRS. Branje kakovostnega leposlovja bo knjižnica spodbujala s priporočilnimi seznamami in z različnimi projekti in dejavnostmi za odrasle in mladino, kakršne so na primer: ure pravljic, pogovori o knjigah, literarne uganke, bralni projekt Berem z Brihto, sodelovanja z vrtci in osnovnimi šolami ter različne bibliopedagoške ure za otroke in mladino, za odrasle pa bralne aktivnosti. Ta veseli knjižni svet, bralna kluba na Jesenicah in v Kranjski Gori ter bralni klub Meteorita, literarni večeri, priložnostne razstave knjižničnega gradiva. Za podporo razvoja informacijske pismenosti knjižnica kupuje priročnike za uporabo sodobnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

5. Obseg nakupa knjižničnega gradiva

Izhodišče načrtovanega nakupa v letu 2021 so namenska sredstva v občinskih proračunih za leto 2020 in izhodišča Neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2021 Ministrstva za kulturo (MK). Izhodiščna cena za načrtovanje nakupa knjižničnega gradiva je povprečna cena za gradivo v letu 2019, to je 21 EUR. Glede na pričakovana sredstva bo knjižnica lahko kupila 5.390 enot gradiva na fizičnih nosilcih oziroma 174 enot na 1.000 prebivalcev (30.595, SURS, 31. 12. 2020). Obseg načrtovanega nakupa ne ustreza Pravilniku (200 enot na 1000 prebivalcev).

Načrtovani nakup knjižničnega gradiva za leto 2021 (5.390 enot) bo obsegal:

- 4.942 enot knjižnega gradiva knjig in
- 448 enot neknjižnega gradiva
oziroma:
- 160 enot knjižnega gradiva na 1.000 prebivalcev in
- 0,014 enote neknjižnega gradiva na prebivalca oziroma 14 na 1.000 prebivalcev - zaradi pomanjkanja prostora v osrednji knjižnici na Jesenicah, slabše ponudbe in manjšega zanimanja uporabnikov je tudi nakup manjši;

- 103 tekoče naslove informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) v osrednji knjižnici,
- povprečno 15 tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) na organizacijsko enoto.

Knjižnica načrtuje nakup gradiva na različnih medijih, in sicer 92 % tiskanih medijev in 8 % neknjižnega gradiva. (Tabela 1)

Tabela1: Načrt nakupa knjižničnega gradiva 2021

Predlog nakupa 2021	št. izvodov	na 1.000 preb.	Delež v %
Knjižno gradivo	4.942	160	92
Neknjižno gradivo	448	14	8
Skupaj	5.390	174	100

Elektronske in zvočne knjige

V letu 2021 za vse člane knjižnice načrtujemo možnost izposoje e-knjig v slovenščini. Zbirka e-knjig je ob koncu leta 2019 obsegala 749 naslovov oziroma licenc. Za leto 2021 knjižnica načrtuje nakup 150 naslovov oziroma licenc e-knjig v slovenščini.

V letu 2021 knjižnica prvič načrtuje tudi nakup zvočnih knjig, in sicer 150 naslovov oziroma licenc.

Načrtovan obseg naslovov po zvrsteh, zastopanost in dostopnost knjižničnega gradiva

Z nakupom knjižničnega gradiva bo knjižnica zajela vsa vsebinska oziroma tematska področja v vseh enotah knjižnice, v skladu z lokalnimi potrebami.

Načrtovan je nakup 2.500 naslovov različnega knjižničnega gradiva. Upoštevali bomo strokovna priporočila o razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom (60 % - 40 %) ter gradivom za otroke in odrasle (30 % - 70 %), kolikor bo to mogoče, vendar na osnovi izkušenj načrtujemo drugačna razmerja, in sicer: 50 % strokovnega gradiva (1.250) in 50 % leposlovja (1.250) ter od 25 do 30 % za otroke (625) in od 70 do 75 % naslovov (1.875) za odrasle.

Opažamo, da zanimanje uporabnikov za strokovno knjižnično gradivo upada, ker očitno za pridobivanje informacij uporabljajo druge vire. Potrebe uporabnikov knjižnice so torej večinoma usmerjene v leposlovje. Na doseganje priporočenih razmerij med zvrstmi in namembnostjo knjižničnega gradiva vpliva tudi ponudba na trgu. Že nekaj let je npr. ponudba poučnega gradiva za mlade manjša ali neustrezna, kar znižuje delež strokovnega gradiva za mladino.

Zaradi nizkega obsega sredstev za nakup knjižničnega gradiva knjižnica ne dosega strokovnih priporočil o obsegu in razmerjih med zvrstmi in namembnostjo knjižničnega gradiva. Najbolj je zmanjšan prirast knjižničnega gradiva v krajevnih knjižnicah; primanjkljaj bomo blažili z medoddelčno izposajo.

Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice

Knjižnica ima osem organizacijskih enot: v občini Jesenice tri, v občini Kranjska Gora štiri in eno v občini Žirovnica. Nakup gradiva bo razdeljen po enotah glede na velikost, število uporabnikov oziroma prebivalcev na območju ter značilnosti okolja ter glede na sredstva občin financerk in sorazmeren delež sredstev Ministrstva za kulturo glede na število prebivalcev. (Tabela 2)

Tabela 2: Porazdelitev načrtovanega nakupa gradiva 2021 v knjižnični mreži

Enote knjižnice	Načrtovano število izvodov knjižničnega gradiva		
	knjižno	neknjižno	SKUPAJ
Jesenice	2.281	262	2.543
Hrušica	114	0	114
Javornik-Koroška Bela	102	0	102
Kranjska Gora	972	90	1.062
Dovje-Mojstrana	446	10	456
Gozd-Martuljek	22	0	22
Rateče	10	0	10
Knjižnica Matije Čopa Žirovnica	995	86	1.081
Skupaj	4.942	448	5.390

Prizadevali si bomo, da bodo v vseh enotah knjižnične zbirke kakovostne. Posamezne zbirke bomo dopolnjevali z medoddelčno in medknjižnično izposajo. Knjižnica v medknjižnični izposoji sodeluje z drugim knjižnicami, zlasti s knjižnicami v regiji. Najbolj obsežno je sodelovanje z osrednjo območno knjižnico Mestno knjižnico Kranj, preko katere svojim uporabnikom omogočamo tudi dostop do več elektronskih baz. Uporabniki si lahko gradivo izposodijo v kateri koli naši enoti, ker so članske izkaznice enotne.

V zvezi z dostopnostjo knjižnične zbirke letu 2021 načrtujemo:

- 63 ur tedenske odprtosti osrednje knjižnice,
- vse organizacijske enote bodo obratovale v skladu z določbami Uredbe in
- uporabnikom omogočale dostop do vzajemnega kataloga.

Datum: 8. 12. 2020